

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ФОРМИ Й ВИДИ ТУРИЗМУ

УДК 338.48

Білобровко Ю.І, студентка гр. ТЗ-7
Науковий керівник – Ярмолюк Д.І. – викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи
Державний університет «Житомирська політехніка»

КІНОТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Кінотуризм – відносно новий напрям туризму, який з'явився на тлі розквіту кіномистецтва у світі. Здебільшого саме через засоби масової інформації майбутні туристи дізнаються про ті, чи інші туристичні місця та події. Кінотуризм стає особливо привабливим після виходу певної картини, яка пов'язана з туристичним об'єктом, де знімали та безпосередньо відбувалися події фільму. Турист, відвідуючи такі місця, намагається проникнути в атмосферу фільму та зрозуміти проблематику краще. Варто зазначити, що перегляд фільмів, відвідування кінотеатрів займають центральне місце в культурному житті людини, як і туризм. Саме тому перспективність цього напрямку очевидна, адже він охоплює індивідуальні вподобання кожного туриста та розширює розуміння туризму з-поміж загальноприйнятих норм, а також допомагає розвитку кіномистецтва.

Кіноіндустрія туризму, визначається Шотландською радою з туризму (STB), як «бізнес залучення відвідувачів через зображення місця або сюжетної лінії місця, в кіно, відео і телебаченні», а Британською туристичною адміністрацією – «туристичні візити до місця призначення або залучення в результаті демонстрації по телебаченню, відео або на кіноекрані». Кінотуризм, можна визначити як вид пізнавального туризму, де головною метою є задоволення культурних потреб споживача. Такий вид туризму дозволяє повною мірою використовувати природні ресурси, які стають об'єктами кінозйомок. Географічне положення країни, яскраві прояви природних явищ, краса будь-якої частини світу стає візитівкою великої кількості кінострічок.

Дестинації кінотуризму поділяють на підвиди: за фільмом – локації зйомок, місця, які згадують у кіно; місця, де мешкають автори, актори; кіностудії, кінокомпанії; місця поховання акторів та авторів фільму; та інші культові місця, які пов'язані з кінокартиною.

Мотивація до кінотуризму – є головним фактором, за яким можна визначити актуальність такого напрямку. Деякі популярні кінострічки, на власному досвіді «показали» неабиякий вплив на індустрію туризму. Зокрема, завдяки фільму «Код да Вінчі», мандрівники з усього світу приїжджають в столицю Франції, щоб на власні очі подивитися на знамениту картину Леонардо й піраміду Лувру. У Лондоні, мабуть, найпопулярніший екскурсійний маршрут – тур по слідах Шерлока Холмса. Артур Конан Дойл подарував світу чудовий роман про детектива, за мотивами якого знято безліч фільмів. Британська столиця та її околиці ваблять фанатів знаменитого слідчого. Популярністю користується й графство Йоркшир, де знімали кіно про чарівників. Вокзал Готленд став станцією Госмід у фільмі «Гаррі Поттер». Школу магії знімали в декількох місцях – в коледжі Крайст-Черч і в школі Богослов'я Оксфорді, кафедральному соборі Глостера, замку Алник, у Бодліанській бібліотеці. Також, недалеко від Лондона відкритий спеціальний парк, присвячений Гаррі. Тут відтворені сцени з фільмів, побудовані магазини та атракціони. Ще одним відомим прикладом дестинації, яка набула популярності завдяки кіномистецтву, можна виділити один з китайських парків – Чжанцзяцзе. Гучний фільм «Аватар», зйомки якого проходили в саме там, вражає своєю яскравістю та незвичністю, як і сам парк. Поруч з ним розташовані гори Улінюань, в яких і проходили зйомки багатьох сцен. У парку прокладені 5 туристичних маршрутів, які мають загальну назву «Аватар-тур». Також, мандрівники можуть скористатися можливістю побачити кольорові гори ландшафту Дася – красу цих місць відкрив фільм «Проста історія», режисера Чжана Імоу. Після виходу фільму, це місце пережило своє друге народження та привернуло туристів.

Кінотуризм дуже популярний у Новій Зеландії. Вона знаходиться досить далеко від Європи та Америки, але саме там знімали трилогію «Володар Перстнів». На північному острові було спеціально побудоване село, яке назвали Гоббітон. У ньому після зйомок залишилися маленькі будиночки гоббітів, нори Фродо й Біблос Беггінза. Крім Гоббітона культовими місцями стали район Таупо, де розташовувалися Мордор і гора Дум, район Веллінгтона – були розташовані сади Ізенгард та інші.

У Хорватії є можливість побувати в старій частині міста Дубровник, арборетумі Трстено, острові Локрум, фортеці Ловрієнац, де проходили зйомки серіалу «Гра Престолів». Марокко стало місцем реконструкції Бухти работорговців і підготовки походу Дейенеріс Таргарієн із серіалу. Вона набирала своїх воїнів в стародавньому берберському місті Айт-Бен-Хадду. Ірландські простори також часто потрапляють в кадр знаменитих кінострічок. Згаданий серіал, «Гра Престолів», також побував там. Більшість інтер'єрних декорацій створені в Пейнт Холі. На півночі Ірландії розташувався парк Толімор, багато епізодів зняли саме в ньому.

Нью-Йорк – місце, в якому практично в кожному районі знімали знамениті кінострічки. Центральний парк нагадує кадри з фільму «Осінь в Нью-Йорку» і «Зелена карта». Місцеві туроператори пропонують

екскурсії в місця, де знімали знамениті фільми: «Сніданок у Тіффані», «Мисливці за привидами», «Людина-Павук», «Кінг-Конг», «Годзіла», «Диявол носить прада» та інші. Кіномани обирають місця, які є культовими саме для них. Їх перелік нескінченний, але, частіше, мандрівників цікавлять історичні об'єкти та сцени з фантастичних фільмів або серіалів.

Україна є неймовірно привабливою для світового та вітчизняного кінематографа, і звичайно для туристів. Своїми природними особливостями, історико-краєзнавчими, архітектурними та іншими ресурсами, вона дозволяє робити різні кінострічки, від фантастики до історичних фільмів. Кадрами багатьох українських та зарубіжних фільмів славляться: Київ, Чорнобиль, Одеса, Львів, Ужгород, Хмельницький, Житомир, Херсон, Крим та інші міста. Саме у Георгіївській церкві Седніва семінарист три ночі поспіль відспівував покійну панночку у фільмі «Вій». Цікаво те, що це не єдиний храм, який брав участь у зйомках. «Тіні забутих предків» знімали серед приголомшливих гірських пейзажів Гуцульщини. Зараз, у хаті, де жив Параджанов, надихаючись атмосферою Карпат, створений музей. У національному парку «Гуцульщина», знімали «Будинок літаючих кинджалів», Чжана Імоу, який був номінований на Оскар і Золотий Глобус. У Хотинській фортеці, Чернівецької області, був знятий «Захар Беркут», а також «Тарас Бульба». У Київському метрополітені був знятий детектив «Прощальна справа», а також німецький фільм «Четверта влада». Сучасне українське фентезі «Сторожова застава» знімали біля Коростишівського кар'єру, серед скель Довбуша та Тетерівського кіша. Відомий в Україні фільм «Поводир» знімали одразу у Львівській, Рівненській та Харківській області. Одне зі знайомих місць – древній Тараканів форт. У фільмі про французьких рицарів «Д'Артаньян та три мушкетери» з'явилися кілька замків Львівської області та саме місто Лева. Свірзький замок – родове гніздо Д'Артаньяна, а також там відзняли прогулянки та пікніки короля з почтом. Олеський замок – резиденція англійця Бекінгема. А фатальний бал, коли королева повинна пред'явити королю подаровані ним підвіски, проходив у Підгорецькому замку.

Кінофестивалі також мають значний вплив на туристичні дестинації, адже тематичні свята приголомшують своєю незвичністю та приваблюють туристів з усього світу. На місцях проведення створюють тематичні зони, запрошують аніматорські групи та розміщують сувенірні лавки.

Економічно вигідно для країни проводити такі фестивалі, адже часто там залучена велика кількість підприємств, які можуть розміститися та отримати гарний прибуток. Цей феноменальний напрям живить індустрію розваг та збільшує потік туристів. Іноді, на фестивалях представлені фільми, що були зняті в мальовничих місцях, а отже здійснюють подвійну перевагу кінотуризму. До прикладу в трагічно відомому Чорнобилі, був знятий фільм «Розпад», прем'єра якого відбулася на кінофестивалі в Торонто, а також на Венеційському фестивалі. Справжній гіт НВО, який очолює майже всі рейтинги найкращих стрічок про Чорнобиль, в основі сценарію якого лежить книга «Чорнобильська молитва», привернув увагу тисяч туристів з усього світу, адже був представлений на багатьох фестивалях, в тому числі на Берлінському. Такий досвід, показує, що стрічки, фільмовані в одному місці, представлені в іншому, залучають більшу кількість мандрівників та мотивують побачити обидві локації.

Серед відомих кінофестивалів, які давно користуються популярністю серед туристів: найстаріший Венеційський «Золотий лев», 1932 року, започаткований диктатором Муссоліні, проводять на острові Лідо; Канський «Золота пальмова гілка», який проводять у Канах, Франція з 1938 року; Чеський «Кришталевий глобус», який відбувається у Карлових Варах з 1946 року. Премія Академії кінематографічних мистецтв «Оскар», яку проводять у Лос-Анджелесі з 1929 року.

В Україні популярними є кінофестивалі «Арт-мейнстрім» та «Золотий Дюк», які проводять в Одесі. Заснований у 2020 році Карпатський Гірський Міжнародний Кінофестиваль (СМІFF) – свято кіно та відеоконтенту про гори. Там зустрічаються кінематографісти з усього світу. Створили цей фестиваль представники Закарпатської фільмкомісії, щоб привернути увагу кіноіндустрії до Закарпаття та відродити кіновиробництво в регіоні і популяризувати гірський край. Це унікальна фестивальна атмосфера для натхнення шанувальників гір та кінотуризму.

Провідна роль туризму в сучасному світі, дозволяє розвивати специфічні напрями, зокрема залучати кіномистецтво. Туроператори з усього світу мають змогу обирати локації, пов'язані з відомими прем'єрами, фестивалями та створювати унікальний продукт. Економічні переваги, зазначені в тексті, вкотре визначають перспективність кінотуризму. Маркетинг працює для популяризації та спрощення доступу до культових локацій, дає змогу відвідати як кінофестивалі, так і самі місця зйомок. Україна стовідсотково має весь перелік туристичних ресурсів для кіноіндустрії та туризму. Саме через невелику кількість зйомок, в порівнянні з гігантами, у нас є унікальні пам'ятки та пейзажі, які не потрапили в об'єкти світового кінематографа.

Кінофестивалі взагалі можуть стати особливістю та родзинкою України, адже у нас досить різноманітна культура в регіонах та контрастний ландшафт. Є можливість використання незвичних локацій, зокрема Карпат, де можливе поєднання творчого та туристичного потенціалів.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В США

Екотуризм - одна з найбільш зростаючих туристичних індустрій у США. Мета екотуризму – забезпечити веселий, розслаблюючий відпочинок, захищаючи при цьому навколишню екосистему. Екотуризм також часто сприяє навчанню та зануренню учасників у екологічно чистий спосіб життя і привести мільйони людей у деякі з найкрасивіших регіонів, зберігаючи та захищаючи ці чудеса природи.

Міжнародне суспільство екотуризму (TIES) визначає екотуризм як систему подорожей та туризму, яка сприяє збереженню навколишнього середовища, навчаючи мандрівників принципам сталого способу життя. Обов'язкових сертифікатів немає, але є кілька національних та міжнародних добровільних сертифікатів. Основними факторами, які слід враховувати при плануванні екологічно чистого відпочинку, є наступні: готель або курорт повинні відповідати всім місцевим та національним стандартам безпеки, повинен бути високий рівень якості обслуговування, а навколишнє середовище має бути стійким, і всі зусилля повинні бути спрямовані на зроблено для підтримання екологічно відповідального протоколу.

Актуальність екологічного туризму в даний час пояснюється тим, що він зберігає унікальність природної спадщини тієї чи іншої території, що використовується в туристичних цілях та привертає велику кількість туристів і величезні кошти для розвитку економіки прилеглих до них районів.

Через відсутність регулювання в США індустрія екотуризму надано самою собі. Будучи великою континентальною країною з великими та різноманітними природними ресурсами, Сполучені Штати мають давні традиції екотуризму на державних та приватних землях та у водах від узбережжя до узбережжя. По міру того, як населення Америки, наявний дохід і вільний час збільшувалися, зростав і попит на туризм, включаючи екотуризм. Хоча зведених даних про всі види екотуристичної діяльності США немає, за оцінками, американці щорічно витрачають мільярди доларів. Тільки на федеральних землях щорічно відбувається близько 900 мільйонів відвідувань національних лісів, парків, пам'яток, історичних місць, зон відпочинку, територій і заказників, що охороняються, заповідників і господарських територій, спостереження, плавання, підводне плавання чи інші види екотуризму.

Природні умови значної частини території США сприятливі для екологічного туризму, оскільки держава має багаті кліматичні, водні та ґрунтові ресурси.

До системи рекреаційних територій США відносяться майже 1500 територій, що охороняються, загальною площею понад 104 млн. га. До них відносять: 451 заповідник, 176 національних парків та парків штатів, 70 пам'яток природи, 394 природні резервати, де зберігаються природні ландшафти суші та морські узбережжя, що використовуються для туризму. Контроль за станом більшості національних парків США здійснює Служба національних парків Міністерства внутрішніх справ США.

На сьогоднішній день у США склалася дуже складна і розгалужена система територій, що охороняються. Переважна більшість національних парків зосереджено на заході США у Гірських і Тихоокеанських штатах.

Найбільш відомі серед них – Єллоустон, Йосеміт, Глейшер, Секвойя, Гранд-Каньйон, Гранд-Тітон. Каліфорнійський національний парк Йосеміт відомий тим, що у ньому знаходиться найвищий водоспад Північної Америки Йосеміт-Фол, що падає з висоти 800 метрів у вигляді каскаду водоспадів. У всьому світі він поступається лише каскадам водоспадів Анхель у Венесуелі та Тугела у ПАР. Тут збереглися також гаї секвої. Гігантська вічно зелена секвоя росте також у парку Секвоя. Це дерево досягає висоти 100 метрів при товщині 8-9 метрів.

Деякі національні парки знаходяться на плато Колорадо, причому майже всі вони розташовані за течією однойменної річки. Найвідоміший з них – Гранд-Каньйон Колорадо. Він знаходиться в середній течії річки і простягається на 170 км вздовж її вражаючої ділянки. Щорічно його відвідують понад 5 млн осіб.

Знайомство з національних парків найкраще почати з Єллоустонського - першого національного парку не тільки в США, а й у світі. Відкриття визначних пам'яток цього парку відноситься до 60-х років 19 століття. Нині він, розташований переважно у північно-західній частині штату Вайомінг на висоті 2300 метрів над рівнем моря, займає 8983 км². Щорічно його відвідують понад 3млн. людини. До головних визначних пам'яток парку відносяться озеро Йеллоустон - найбільше високогірне озеро Північної Америки, річка Йеллоустон, що випливає з озера і яка утворює мальовничий каньйон і ланцюжок водоспадів, знаменита долина гейзерів, серед яких найбільшою популярністю користується гейзер Олд-Файтц працюючий кожні 65 хвилин, травертинові тераси у районі Мамонтових гарячих джерел. Під охороною тут знаходяться хвойні ліси, популяції благородного американського оленя-вапіті,

білого пелікану, стада лосів, бізонів. На південь від Єллоустонського розташований національний парк Гранд-Тітон. Крім того, у північній частині Скелястих гір, біля кордону з Канадою, знаходиться національний парк Глейшер, а в серединній частині Скелястих гір – парк Рокі-Маунтін з мальовничим льодовиковим рельєфом, тут розташований відомий курортний комплекс Колорадо-Спрінгс.

Найпопулярніший з парків Сходу, безумовно, Грейт-Смокі-Маунтінс, розташований у самому серці Аппалачських гір, на кордоні штатів Теннессі та Північна Кароліна. Дається взнаки положення цього парку в декількох годинах їзди на автомобілі загалом середньо-атлантичних і південних штатів.

Національні парки на Алясці стали виникати порівняно недавно, але окрім більш ніж 100 національних та державних парків, на Алясці більше операторів екотуризму, ніж у будь-якому іншому штаті! І немає жодних сумнівів у тому, наскільки це здорово. Цей мальовничий штат не потребує представлення — його велика дика місцевість, крижані льодовики та засніжені гори говорять самі за себе. Не кажучи вже про велику п'ятірку Аляски: лосі, ведмеді гризлі, дали, карибу та сірі вовки. Побачити цих тварин у їхньому природному середовищі – можливість, яка випадає раз у житті. Як правило, національні парки відрізняються дуже великими розмірами – наприклад, парк Деналі займає територію близько 24 585 км².

Чи знаєте ви, що у гавайців є слово, що означає «зелене життя»? Це "малама айна", що означає "турбота про природу". Протягом 1000 років мешканці Гавайських островів практикували малама айна, тому не дивно, що Гаваї є раєм для екотуризму. Фактично, Гаваї започаткували індустрію екотуризму в Америці, приєднавшись до Міжнародного товариства екотуризму, що тільки-но зародилося, в 1996 році.

Сьогодні ви можете займатися серфінгом, плавати з маскою та каяком на незайманих пляжах, дотримуючись простих зелених правил. Або ви можете відвідати ферму Kona Coffee Living History та побачити, як перші американські піонери оселилися на Гаваїях та навчилися місцевим методам вирощування. Нарешті, ви можете зупинитися і в будь-якій кількості красивих еко-будиночків, будь то поруч із вулканом або в густих джунглях з видом на океан.

Два національні парки розташовані на Гавайських островах. Головний з них – Гавайський вулканічний парк, на території якого знаходяться активні вулкани Кілауеаімануа-Лоа.

Національні парки щорічно приймають від 1-5 мільйонів туристів кожен. Туристи проводять у них свої відпустки, подорожують, здійснюють ознайомчі туристичні поїздки, відпочивають на лоні природи.

У більшості парків стягується вхідна плата. Вона залежить від виду відпочинку, його тривалості та маршруту. Відвідуючи кілька національних парків, є можливість взяти річний квиток.

Такий квиток дійсний для його власника та всіх пасажирів, які перебувають з ним у приватній машині. На території та навколо національних парків розташовані готелі та мотелі. У найбільш популярні парки приїзд відвідувачів із найближчих великих міст та аеропортів здійснюється організовано, що знімає клопіт з машини. Для туристів розроблені маршрути на будь-який смак: пішохідні, кінні, лижні. Серед туристів, що відвідують природні парки, популярні піші походи. Їх можна здійснювати спеціально розробленими в базах маршрутами або самостійно. Груповими подорожами туристів керують біологи. Існують повітряні прогулянки, щоб можна було оглянути пам'ятки з висоти пташиного польоту.

Коли пандемія Covid-19 тільки-но почалася, ніхто не знав, наскільки руйнівними будуть її наслідки і як довго вони триватимуть. Ми до сих пір ще не знаємо. Багато країн закрили свої кордони, закривши свої двері мільйонам туристів. Хоча це мимоволі зменшило наш вуглецевий слід, це вплинуло на напрями екотуризму. Без іноземних відвідувачів підприємства у цьому секторі зазнали величезних фінансових втрат. Однак організувати екотуризм на базі громади непросто. Робота з місцевими органами влади та отримання схвалення часто займає дуже багато часу, і деякі органи влади ускладнюють запуск цих ініціатив шляхом запровадження цілеспрямовано складних процесів. До того ж, громади часто не мають грошей на підтримку наданих державою послуг, тому коли підтримка відсутня, програма зникає. Саме тому, підтримка екотуризму на державному рівні є принципово необхідною в контексті розвитку даного виду туризму. Федеральний уряд має стимулювати громадські ініціативи, а також проводити жорсткий контроль за збереженням природних особливостей регіону, що забезпечують потенціал для розвитку екотуризму.

Тенденції в індустрії екотуризму США вказують на зростання кількості освічених екотуристів із середнім або вище середнього річним сімейним доходом, збільшення кількості програм екологічної освіти та охорони природи, а також зростаюче занепокоєння населення з приводу деградації ресурсів через погане управління або надмірне використання напрямку екотуризму.

Оскільки міське населення, рівень доходів та вільний час у США продовжують зростати, очікується, що попит та витрати на дозвілля загалом та екотуризм зокрема також зростатимуть. Незважаючи на те, що багатство морських і наземних районів все ще доступне для потенційного розвитку екотуризму, знадобиться належне планування, регулювання, просування освіти та передового досвіду, а також моніторинг, щоб гарантувати, що попит на природний туризм та інші форми відпочинку на природі не погіршать ресурси та екосистеми, від яких вони залежать.

ВЕЛОТУРИЗМ В УКРАЇНІ: СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Велотуризм – це дуже перспективна та популярна галузь туризму, адже в сучасному суспільстві спостерігається зацікавленість саме до таких незвичних і оригінальних видів відпочинку.

Маршрути велосипедного туризму прокладаються в різній місцевості: по пугівцях, по рівнинах і через гірські перевали. Для велосипедного туризму розроблені спеціальні конструкції велосипедів.

По велосипедному туризму проводяться змагання різного рангу, привласнюються спортивні розряди і звання. Загалом, все так само, як і в інших видах спорту. І в той же час велосипедний туризм багато в чому незвичайний вид спорту. Це не тільки швидкість і фізичні навантаження, але і спілкування з друзями, вечори біля багаття, захоплюючі краєвиди тощо. Не кажучи вже про те, що велосипедний туризм, мабуть, був одним з перших екстремальних видів спорту. Велосипедний туризм обов'язково повинен відповідати правилам, залежно від категорії складності, що визначають протяжність і тривалість маршруту, набору перешкод, складу групи і т.д. Що у свою чергу примушує проходити маршрут в швидкому темпі, проявляти високі морально-вольові якості і застосовувати навички подолання перешкод, що визначають категорію складності маршруту.

Велосипедний туризм дозволяє долати за похід дуже великі відстані. Тільки у автмототуризмі відстані більші, але в цьому випадку ви обмежені у виборі дороги можливостями транспортного засобу, позбавлені контакту з природою. Велосипед же дозволяє насолоджуватися швидкою зміною вражень і подивитися величезний район не заважаючи при цьому відчувати кожен метр дороги, кожен подих вітерця. Для необізнаної людини велотуризм уявляється чимось подібним до легкої прогулянки. Типу крутити педалі та озиратися на всі боки – усе, чого достатньо для здійснення велопоходу.

Однак не варто розслаблятися. Вищеописана «подорож» може складатися не більше ніж з 20 км і тривати щонайбільше день. Та і зветься вона не велопоходом, а прогулянкою. Найменший та найлегший маршрут для новачків, за мірками затятих веломандрівників чи професіоналів, складає близько 100 км без великих перепадів висоти, а за часом не більше 24 год. Але реалізація навіть цього «мінімуму» далеко не кожному виявиться під силу, особливо з першої спроби.

Для відправлення у найпростіший справжній похід з велосипедом, яким би коротким маршрут не виявився (а дуже часто короткий – означає запаморочливі підйоми та захоплюючі дух спуски), варто мати хорошу фізичну підготовку. Залежно від складності та протяжності маршрутів, швидкості та умов їх проходження розрізняють декілька стилів та видів велопоходу, які вимагають різної підготовки. Новачкам, які зацікавилися велопоходом вперше, варто знати, що існує декілька стилів велотуризму. Звичайно, що всі вони мають одну спільну рису – подолання перешкод за допомогою велосипеда. Та перешкоди бувають різними. І кожен стиль має свої відмінності. Тому треба розглянути їх детальніше.

Цивілізований туризм. Найпростіше, що можна придумати. Та, мабуть, найнудніше. Звичайна велосипедна прогулянка на свіжому повітрі на відносно велику відстань. У дорозі ніяких пригод. Для початківців саме те. А от любителям незабутніх вражень може не сподобатись. Хоча, люди різні, можливо, для когось і така прогулянка – ціла пригода.

Експедиційний велотуризм. Вигаданий та втілений на практиці людьми, для яких першочергові цілі – подолати перешкоди. Однак про навколишні пейзажі та пам'ятки вони також не забувають. Найкращою винагородою для подібних мандрівників є пройдений маршрут, чим складніший, тим краще.

Байкерський туризм. Дещо схожий з попереднім, але випробування у цьому випадку стосуються двоколісного товариша. Такий велопохід перш за все перевіряє можливості самого транспорту. А від водія вимагає чудової техніки. Тому цей різновид має невелику кількість шанувальників.

Спортивний велотуризм. Передбачає досягнення та встановлення рекордів. Таким стилем займаються лише спортсмени, у яких здебільшого одна мета – подолати обрану відстань якнайшвидше. Їх не цікавлять ні пейзажі, ні пам'ятки, ні НЛО, що зупинилися серед пол. Завдання велоспортсменів – «поглинути простір» за мінімальний проміжок часу.

Зимовий велотуризм. Особливий вид, адже ним захоплюються відчайдушні любителі подихати морозним повітрям. Уявіть собі, що є такі люди, які полюбляють кататися в нестійку, холодну, вітряну, мокру погоду. Снігопади, ожеледиця, сльота – ідеальна атмосфера для велотуристів цього напрямку. За три місяці мерзлоти вони намагаються відвідати та побачити якомога більше цікавих місць [1].

Отже, велотуризм – це перспективний вид туризму, популярність якого стабільно зростає, внаслідок зростання зацікавленості людей до спортивних екстремальних видів відпочинку.

Список використаної літератури:

1. Велотуризм в Україні: маршрути, спорядження, поради [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/rJAKks>

ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ: СУТНІСТЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ У СВІТІ

Історія індустріального туризму почалась ще на початку зародження туристичного бізнесу. Індустріальний туризм – це вид активного туризму, зосередженого в промислових регіонах, що має за мету споглядання індустріальних ландшафтів, ознайомлення з витворами індустріальної архітектури, відвідування працюючих або покинутих виробничих підприємств з метою задоволення пізнавальних, професійних, ділових інтересів.

Об'єкти індустріального туризму – тіла та явища видобувної та переробної промисловості, що відображають, відтворюють, імітують розвиток ландшафту, пов'язаного з промисловою діяльністю людини та мають ту чи іншу пізнавальну цінність. За походженням об'єкти індустріального туризму досить різноманітні, але основоположне значення мають: промислові будівлі та споруди; техногенні форми рельєфу; машинне устаткування.

Основна мета індустріального туризму – гармонізація відносин між економічною вигодою, що отримують від туризму, безпекою на промислових об'єктах, що використовуються з екскурсійно-туристичною метою, і задоволенням пізнавальних потреб людей [1].

Серед основних видів індустріального туризму можна назвати наступні:

1. Відвідування закинутих об'єктів.
2. Постпаломництво, тобто відвідування занедбаних десакралізованих об'єктів релігійного вшанування.
3. Інфільтрація – проникнення на території, що охороняються, а також території діючих промислових зон та зон, не створених для перебування в них.
4. Дигерство – дослідження підземних споруд.
5. Руфінг – прогулянки дахами.
6. Психографія. Основним методом таких досліджень є «дрейф» - техніка швидкого проходу через мінливу атмосферу, засіб суб'єктивного перетворення міського простору.
7. Урбанізм – це любов до міських пейзажів, сформована в результаті розширення, розвитку або навпаки, занепаду міських територій.
8. Сурвівалізм – виживання в екстремальних умовах.

Крім того, активному запровадженню індустріального туризму в практику господарювання туристичних агенцій перешкоджає наявність цілої низки проблем: 1. Недостатній розвиток правової бази. Проблеми, пов'язані з ліцензуванням організацій, що займаються просуванням промислового туризму. 2. Відсутність єдиних методик і стандартів оцінювання послуг промислового туризму. 3. Відсутність якісних рекламно – інформаційних матеріалів. 4. Низький рівень надання послуг і незадовільний рівень комфорту. 5. Відсутність спеціалізованих туроператорів, гідів. 6. Низькі доходи від діяльності промислового туризму [2].

Можна виділити наступні тенденції розвитку індустріального туризму:

- потрібно буде витримувати жорстку конкуренцію за прибутки від промислового туризму, що, в свою чергу, буде вимагати від індустрії туризму підвищення якості наданих послуг;
- витрати на даний вид подорожей і, у першу чергу, витрати на транспорт, будуть збільшуватися швидше, а ніж інші статті сімейного бюджету. Подорожі стануть більш частими, але менш тривалими, тому що витрати на одну поїздку знизяться;
- використання повітряного транспорту буде розширюватися швидше завдяки збільшенню числа зручних прямих рейсів;
- в міру все більш активного впровадження комп'ютерних систем бронювання будуть зменшуватися строки бронювання;
- найбільш активними туристами будуть дві вікові групи: люди середнього віку і молодь;
- продовжуватиме зростати попит на індустріальний туризм, пов'язаний із відвідуванням визначних пам'яток, а також місць, де можна буде побачити процес виробництва певного продукту.

Отже, індустріальний туризм буде й далі видозмінюватися, розширюватися й перетворюватися. В епоху глобалізації ринки стали нестійкими. Те, що сьогодні з успіхом працює, може зовсім не працювати в майбутньому. Перед тим як приступити до створення нового туристичного продукту або послуги, почати роботу із залучення нових туристів або збереженню старих клієнтів, туристські центри, як ті, які тільки вирішили вийти на ринок міжнародного туризму, так й активно працюючі на ньому, повинні знайти час для перегляду своїх програм просування убік стратегічного маркетингу [3].

АНИМЕ-ТУРИЗМ ТА ЙОГО ПОПУЛЯРНІСТЬ У СВІТІ

У зв'язку зі швидким зростанням інтересу до японської культури виник цікавий вид туризму. Причиною такого інтересу стали японські комікси, манги та створені на основі манг анімації, аніме. Отже, аніме туризм та аніме паломництво почали здобувати все більшу популярність. Але лише у 2016 році цей термін став досить популярним. Це завдяки *KiminoNawa* (Твоє ім'я) та безлічі інших реальних місць, особливо в Токіо.

Аніме-туризм – це відвідування будь-якого місця, пов'язаного з аніме або мангою. Це можуть бути ресторани, кафе, виставки, заходи, музеї, реальні локації та інше. При цьому не можна не відзначити, що аніме-туризм не лише стихійне явище. Це ще й дієвий засіб маркетингу, що активно використовується для залучення туристів у регіони Японії, причому таким чином розвивається не тільки внутрішній туризм, а й зовнішній.

Наприклад, відвідування *PokemonCafe*, або прогулянка до люків з персонажами *LoveLive*, відвідування статуї капітана Цубаси або будь-якого іншого місця, пов'язаного з аніме або мангою, – це те, що відомо як аніме-туризм. Паломники відвідують ті місця, які були показані в аніме-манзі.

У Японії помітили схожість явища аніме-туризм із паломництвом, назвавши його «Сейтідзюнрей» – «паломництво по святих місцях». Строго кажучи, «Сейтідзюнрей» може бути і подорожею, наприклад, по місцях зйомки відомих кіносеріалів або фільмів, але частіше це поняття все ж таки вживають саме у зв'язку з аніме-туризмом. Взагалі, паломництва як масове явище Японії поширилися ще в середні віки, разом із поширенням буддизму – сотні та тисячі людей робили подорожі через всю країну за маршрутами, до яких входило відвідування певних храмів та священних місць. Так що в сучасних «паломництвах» є глибоке історичне коріння. Японія, безумовно, місце зі справжніми аніме-місцями.

Аніме паломництво або аніме *SeichiJungei* – це відвідування реальних аніме-місць, які були показані в деяких аніме (це також може бути манга). Якщо більш детально вивчити термін, то *ТакешіОкамото* говорить: «Аніме-паломництво – це будь-яка практика, яка включає подорожі, мотивовані відвідування реальних локацій використаних в анімі (манзі) як основа для декорацій та художнього фону аніме-творів».

Ще одним підвидом аніме-туризму можна вважати *TabearukiSeichijunrei* – подорож гурманів у пошуку улюбленої страви героя або кафе, показаних на екрані або які маються на увазі у творі.

Існує третій термін, пов'язаний з відвідуванням місць, пов'язаних з аніме. Він відомий як мисливець за сценою чи *бутаїтанбоу. Butaitanbou (舞台探訪)* – це мисливець (пошуковик) за сценою, представленою у мультсеріалі. Буквальне значення – «знайти та відвідати сцену».

Такі програми, орієнтовані, насамперед на залучення молоді. Для цього підключається активна інформаційна підтримка ЗМІ та соцмереж, прикраса міста банерами та плакатами, пов'язаними з популярним аніме, в якому засвітилося це місто, організація заходів – фестивалів, вікторин, конкурсів та ігор (у тому числі пов'язаних із відвідуванням визначних пам'яток міста). Друкуються спеціальні карти для фанатів, на яких відмічені місця, які були присутні у конкретному творі. І, звичайно, активно продаються ексклюзивні сувеніри на відповідну тематику.

Поїздка до *Seichi* змушує вас відчутти себе так, ніби ви потрапили у світ аніме. Таке почуття надзвичайно популярне серед японських отаку. Багато японських фанатів беруть свої фотоапарати й вирушають на екскурсію в Сейчі.

Проте є кілька місць паломництва поза Японією. Наприклад, «Замовляли кролика?» та «*Monster*» відбуваються в Європі. Є також аніме, які відбуваються як у Японії, так і за її межами, наприклад, *SwordArtOnline*. В епізоді 14 першого сезону «*SwordArtOnline*» ми можемо побачити *Kirito* на Салар де Уюні (солончак у Болівії).

Досвід Японії – чудовий приклад того, як популярна культура може сприяти підтримці та розвитку внутрішнього туризму, привертаючи широку увагу громадськості до місць, подій та культурних традицій. Японський аніме-туризм активно розвивається і виходить на зовнішній ринок – все більше закордонних гостей прибуває в Країну вранішнього сонця для того, щоб на власні очі побачити «ті самі місця» з аніме та манги. І, мабуть, цьому нам варто повчитися у сусідів – адже цікавих місць, пов'язаних із книгами, фільмами, іграми в Україні, також достатньо.

ІННОВАЦІЙНІ ВИДИ ТУРИЗМУ

Український бізнес робить активні дії аби посприяти переходу економічного розвитку країни на новий інноваційний шлях розвитку, зокрема впроваджують різні досягнення в науку і техніку в технологію та кращу організацію управління, враховуючи і соціальну сферу, в галузі, що надають послуги населенню. Це стосується й туристичного бізнесу як частини соціально-економічної системи суспільства. При перетворенні ресурсів завдяки людській праці створюється продукт, що і є тим виробництвом у різних його формах. Туристичні фірми надають туристам можливість ознайомитися з різними країнами, з культурними цінностями, історичним надбанням, природними ландшафтами, флорою та фауною, розміщення, харчування та комфортний відпочинок з відновлення сил – це все також класифікується як виробництво. Залежно від виду продукції, виробництво класифікують як матеріальне, інформаційне та з надання послуг. Надання послуг передбачає врахування потреб конкретного споживача. Таким чином, туристичний бізнес та його розвиток можливий тільки за умови впровадження інноваційних ідей, вдосконалення процесів виробництва товарів і послуг, розширення асортименту.

Науковці вже не вважають туристичний бізнес неінноваційним, оскільки він активно використовує технічні інновації, впроваджені в інших галузях. Інновації у сфері послуг можна визначати як якусь нову концепцію сервісу нові канали зв'язку з клієнтами і системи розподілу та технологічні рішення, які зазвичай спільно змінюють та замінюють пропозицію послуг на ринку, оновлюють функції фірми і вимагають структурних нових організаційних, технологічних і людських можливостей фірми.

Інновації в туризмі – досить складний процес, в якому приймають участь споживачі туристичних послуг, установи, що їх надають, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти ринку. Отож причини та мотиви появи інновацій у туристичному бізнесі для кожної країни є різними.

Враховуючи те, що в комплексі використання інновіingu містить у собі рух, швидку динаміку зростання, а також обумовлення вихідною спрямованістю на оновлення, розвиток та зміни, то доцільність використання має місце виключно за умов системної, раціональної організації відбору, створення та впровадження інновацій зі створенням приросту прибутку в ході мобілізації інноваційного потенціалу. У теперішніх умовах ринкової економіки політика інновацій для туристичних підприємств є визначальним засобом для боротьби з конкурентами, що в свою чергу дає умови для реалізації потреб споживачів, до того ж найкращих успіхів досягають ті підприємства, які цю діяльність перетворюють у постійний неперервний процес: діяльність інновіingu і впровадження нових послуг та продуктів існують бік о бік з постійною активністю.

Розглядаючи та аналізуючи інновіing у туристичних підприємствах, потрібно також брати до уваги країну аналізу, її урядову політику та те як вона підтримує розвиток туризму, які існують вимоги регулятивного та урядового характеру, масштаб та активність конкурентів, стан комунікацій та реальність використання нових технологій, а також, час, який необхідний для того, щоб просунути новий продукт на ринок.

Взагалі скласти детальний та «правильний» список інноваційних видів туризму просто нереально, як і перерахувати всі нові види. Прикладами інноваційних видів туризму та їхніми підвидами можна вважати:

- Діловий або бізнес-туризм: являє собою в наші дні одну з найстабільніших і високоприбуткових галузей світового туризму. До даного туристичного виду відносять поїздки для участі в семінарах, виставках, ярмарках, з'їздах, конференціях, наукових конгресах, укладання різних договорів, контрактів, проведення переговорів;

- Навчальний (освітній) туризм – не такий новий, але досить популярний і цікавий напрямок в туризмі, має величезні можливості для розвитку, що й відбувається вже багато років. У цьому секторі головним плюсом слугує розвиток виїзного, і, що особливо важливо для нашої країни, в'їзний туризм. Взагалі такий туризм у різних його проявах був і є популярним вже не перший десяток років: обмін вчителями, студентами, школярами і тому подібне;

- Набуває популярності красивий вид туризму, як фототуризм. Він передбачає поєднання відпочинку та ознайомлення з новою фототехнікою, освоєння її, вивчення методології у професійній зйомці.

- Популярним та відносно новим є подієвий туризм, який являє собою відвідування різних фестивалів карнавалів, спортивних змагань, подієвих концертів, свят. Подієвий туризм включає у себе багато видів, окремо виділяють новорічний, весільний туризм, військово-патріотичний і так далі;

- Одним із найпопулярніших видів в останні роки, через пандемію є екологічний туризм та суміжні з ним види: агротуризм, або туризму в сільській місцевості, зелений туризм, фермерський,

промисловий туризм і т.п. Екологічний туризм – це різновид природного туризму, який об'єднує туристів, які подорожують з науково-пізнавальними цілями, зі спільними інтересами, з метою дослідити навколишнє середовище та культурне надбання, та пропонує стати активним захисником цього;

- Набувають популярності орнітологічні тури ("birdwatch" – спостереження за птахами). Турфірми навіть організують тури у цьому напрямку, вони надають умови для спостереження та потрібний інвентар, залежно від тривалості поїздки, ще можуть включати в себе проживання та харчування. Але люди і самостійно все активніше випробовують на собі такий туризм;

- Ще один цікавий вид відпочинку – геотуризм, який моментально знайшов неймовірну популярність серед туристів у світі. Геотуризм має на меті не завдавати ніякої шкоди навколишньому середовищу, закликає до насолодження унікальністю місць, сприяє відновленню історичних регіонів і допомагає відновленню та процвітанню багатьох місцевих традицій;

- Полярний (арктичний і антарктичний) туризм – подорожі на Північний і Південний полюси з'явилися зовсім недавно. Проте Великобританія і Нова Зеландія вже активно пропонують туристам відвідування своїх полярних станцій в Антарктиді;

- Агротуризм, або, як його називають: сільський туризм. Він включає у себе відвідування туристами сільської місцевості з метою відпочинку і організації розваг в екологічно чистих, порівняно із міськими районами. Досить популярний різновид агротуризму у США агротуризм «одного дня» суть якого у можливості переключитись та попрацювати фізично (збирати ягоди, фрукти), насолодитись природою та непогано зекономити, тому що зібрану власноруч продукцію можна придбати дешевше;

- Зелений туризм відкриває нові горизонти та невідані можливості, жителі міста їдуть у села чи якісь хутори аби відпочити, переключитись та пожити життям, яке зовсім відрізняється від їхнього. Це щось нове, першоджерельне;

- Промислово-прогулянковий туризм супроводжується збиранням грибів, ягід, горіхів, квітів, лікарських рослин, морських молюсків, коралів, дорогоцінних і напівкоштовних каменів і мінералів, інших дарів природи, колекціонуванням метеликів, жуків, упорядкуванням гербарію тощо. Промисловий туризм набуває все більших розмірів у багатьох природних районах, широкою активністю користуються мисливські та рибальські тури.

- Екстремальний туризм – ще один вид туристичного відпочинку, який переповнений гострими відчуттями, великим фізичним навантаженням і часто навіть ризиками для життя та здоров'я туристів. Підвидами екстремального туризму можуть бути водний, наземний, гірський, повітряний. Звісно, різновидів по конкретній групі можна перерахувати безліч, у відповідності зі складністю маршруту та способом пересування;

- До окремої категорії можна віднести екзотичний та пригодницький туризм. Пригодницькі тури стали певною інновацією, доказом є розвиток, який цей напрям отримав за останні десятиліття. Екзотичний туризм, логічно, що пов'язаний з відвідуванням екзотичних незвичайних місць: вулканів, островів, пустель, водоспадів і т.д.;

- Етнографічні тури засновані на історичних і народних пам'ятках того чи іншого регіону, але включають в себе також фольклорні свята, народну кухню, народні промисли, стародавні звичаї і багато іншого;

- Джайлоо-туризм – це життя протягом певного періоду часу в племені, в якому зберігся первісний лад без всяких благ цивілізації або далеко від обжитих місць серед аборигенів, що живуть в природі з натуральним господарством. Сутність джайлоо-туризму полягає у тому, що туриста відправляють у дикі, часом важкодоступні місця, де він має можливість пожити так, як жили предки – без різних благ цивілізації, наодинці з собою та природою;

- Мілітарі-тури включають в себе відвідування музеїв військово-історичного профілю в поєднанні з інтерактивними програмами, стрибки з парашутом, екскурсійні польоти на повітряній кулі і т.д.;

- Промислові тури під час яких компанії запрошують до себе на заводи екскурсантів, показують їм все виробництво, пропонують приєднатися до роботи;

- Різновидами культурно-пізнавального варто виділити хобі-туризм (стає справою всього життя туриста) та рольові ігри (подорожі у форматі живої гри);

- Звісно, не можна не назвати шопінг туризм, та його похідний вид таймер але який передбачає володіння нерухомістю в курортних місцях;

- Секс туризм. Він завжди був, але відкрито визнавати цей напрямок стали тільки в останні роки. Але це дуже небезпечний вид туризму, оскільки в багатьох країнах проституція вважається незаконною, до того ж це не безпечно для здоров'я туриста.

Велика кількість нових напрямків, інноваційних видів туризму, це все існуючі відомі усім види, але вдосконалені, якісно відрізняються, дають можливість брати участь і отримувати враження, які раніше були не доступні, а не просто спостерігати.